

RIIGIKOHTU PRAKTIKA ÜLEVAADE DETSEMBER 2023

KRIMINAALKOLLEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
04.11.2023	4-23-749/27	Euroopa Kohtult eelotsuse küsimine Riigikohus otsustas taotleda Euroopa Kohtult eelotsust järgmises küsimuses: millisel viisil kindlaks määratud vahetuskursi alusel tuleb tuvastada sularaha väärtus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse nr 2018/1672 artikli 3 lõike 1 mõttes, kui tegemist on vääringuga, mille vahetuskursi Euroopa Keskpank ei avalda?
06.12.2023	1-21-4285/79	Lähisuhte mõiste Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas kriminaalasjas nr 1-21-4285 tehtud otsuses, et karistusõiguses tuleb eristada mõisteid lähi- (KarS § 121 lg 2 p 2) ja peresuhe (KarS § 58 p 4). Kolleegium kordas varasemat seisukohta, mille kohaselt on lähisuhte isikutevaheline sisuline ühiseluline seotus – sotsiaalne ja enamasti ka emotsionaalne side, mis tugineb vastutuse jagamisele, üksteisele toetumisele ning usaldusele. Kohus selgitas, et lähisuhte katkemiseks ei pea olema lahendatud kõik probleemid, mis suhtepooli enne lähedaseks tegi (näiteks vaidlused vara ja lapse hooldusõiguse üle), samuti ei piisa antud kvalifitseeriva tunnuse jaatamiseks üksnes sellest, et pooled on tihedalt üksteisega seotud (näiteks ühiste laste, pooleliolevate kohtuvaidluste kaudu). Lisaks tõi kolleegium esile, et lähisuhte on Eesti õiguse autonoomne mõiste, mistõttu ei tule seda Istanbuli konventsiooniga kooskõlaliselt tõlgendada. Antud kvalifitseeriva tunnusega läks seadusandja konventsiooni nõuetest kaugemale ning lõi täiendava kaitse isikutele, keda on kehaliselt väärkoheldud eraelulises suhtes, milles nad on ründaja poolt haavatavamad. Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit .
12.12.2023	4-23-1826/41	Karistus lubatud sõidukiiruse ületamise eest Riigikohtu kriminaalkolleegium kordas väärtetasjas nr 4-23-1826 tehtud lahendis, et LS § 227 lg 2 alusel juhtimisõiguse äravõtmine ei kujuta endast karistust, mida tuleks kohaldada üksnes erandjuhtudel. Seejuures ei välista juhtimisõiguse äravõtmist asjaolu, et menetlusalusele isikule pole varem seda karistust kohaldatud või isik väidetavalt ei teadnud, et ta võib piirkiiruse ületamise korral juhtimisõigusest ilma jääda. Erinevalt

		<p>süüteo koosseisule vastava asjaolu mitteteadmisest (KarS § 17) või eksimusest teo keelatuses (KarS § 39) ei ole seaduses sätestatud karistusliigi ja -määra mittetundmisel õiguslikku tähendust. Korduva rikkuja puhul on tõenäolisem võimalus, et ta paneb tulevikus uuesti toime samaliigilise süüteo, mistõttu on see ka üks alus, mille põhjal saab hinnata sõiduki juhtimise õiguse äravõtmise vajalikkust. Rahatrahvi kohaldamine on end üldjuhul ammandanud ega täida eripreventiivset eesmärki olukorras, kus menetlusalusele isikule määratud korduvad rahatrahvid ei ole mõjutanud teda uute süütegude toimepanemisest hoiduma. Isik, kes eirab vaatamata korduvatele karistustele jätkuvalt ja tahtlikult liikluseaduse nõudeid, on teistele liiklejatele ohtlik ning ta tuleb liiklusest kõrvaldada.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
14.12.2023	1-23-4049/16	<p>Deklareerimata jäetud sularaha arestimine</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium leidis asjas nr 1-23-4049 tehtud määruses, et piiriületusel deklareerimata jäetud sularaha ei saa KarS § 391 lg 4 ja § 83 lg 2 alusel salakaubaveo vahetu objektina konfiskeerida ja sellise otsustuse täitmist pole alust vara arestiga tagada.</p> <p>Edasi selgitas kolleegium, et lahendades varalise nõude tagamise taotlust, ei ole kohus seotud prokuratuuri hinnanguga selle kohta, millise KrMS § 141⁴ lg-s 1 loetletud võimaliku tulevase otsustuse täitmise tagamiseks tuleb tagamisabinõu kohaldada. Välistades prokuratuuri nimetatud varalise nõude tagamise vajaduse, tuleb kohtul enne taotluse rahuldamata jätmist kontrollida, kas selles kirjeldatud faktilised asjaolud annavad alust kohaldada tagamisabinõu mõne teise KrMS § 141⁴ lg-s 1 nimetatud otsustuse täitmise tagamiseks. Muu hulgas võimaldab viidatud säte tagada ka rahalise karistuse täitmist, võttes seejuures arvesse võimaliku karistuse raskust.</p> <p>Kolleegium juhtis tähelepanu sellele, et KarS § 391 lg 5 järgi võib kohus kohaldada salakaubaveo eest ka kuriteoga saadud vara laiendatud konfiskeerimist vastavalt KarS §-s 83² sätestatule. Vara laiendatud konfiskeerimise tagamiseks arestimisel piisab põhjendatud kahtlusest, et see võib olla saadud KarS § 83² lg 1 mõttes kuriteo toimepanemise tulemusena või sellise vara arvel. Seejuures võivad juba sularaha deklareerimata jätmise üksikasjad olla sellised, et nende taustal on põhjendatud alus kahtlustada raha kuritegelikku päritolu isegi siis, kui selle kohta muid andmeid ei ole.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
22.12.2023	1-23-2939/28	<p>Läbiotsimisel ära võetud võimaliku konfiskeerimise objekti jätmiseks kriminaalasja menetleja kätte peab prokuratuur viivitamatult taotlema selle arestimist</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas, et menetleja ei tohi kasutada tõendusteabe kogumise ja säilitamise reegleid selleks, et minna mööda vara arestimise või muu varalise nõude tagamisabinõu kohaldamise korrast. Seadusega on vastuolus see, kui kriminaalasja menetleja võtab eseme ära ja hoiab seda näiteks asitõendina, ehkki tõendamisevajadus seda ei õigusta ning eseme menetleja käes hoidmise tegelik eesmärk on konfiskeerimise tagamine.</p> <p>Menetlejal on õigus võtta läbiotsimisel leitud võimaliku konfiskeerimise objekt esialgu ilma arestimismääruseta enda kontrolli alla. Esemel edasiseks kinnipidamiseks peab prokuratuur aga viivitamatult taotlema kohtult selle arestimist või eseme suhtes muu tagamisabinõu kohaldamist. Üldjuhul tuleb prokuratuuril asjakohane taotlus kohtule esitada 24 tunni jooksul. Esemel alusetu kinnihoidmine ilma seda arestimata võib anda isikule õiguse nõuda riigilt kahju hüvitamist süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse kohaselt.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
28.12.2023	4-23-1254/19	<p>KeÜS §-s 22¹ sätestatud juriidilise isiku nimel tegutseva organi ja füüsilise isiku vastutus</p> <p>Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas, et KeÜS § 22¹ sätestab juriidilise isiku nimel tegutseva organi või füüsilise isiku vastutuse sättes loetletud seadustest ning nende</p>

		<p>seadustega reguleeritavate valdkondade Euroopa Liidu määrustest tulenevate kohustuste täitmise eest. Olukorras, kus juriidilisele isikule pandud kohustuste täitmine on ka juriidilise isiku organi, selle liikme, juhtivtöötaja või pädeva esindaja seadusest tulenev kohustus ning seadusandja on näinud ette füüsilise isiku süüteovastutuse sellise kohustuse täitmata jätmise eest, ei ole välistatud õiguslikult tegutsema kohustatud füüsilise isiku karistamine.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
--	--	--

TSIVIILKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
06.12.2023	2-21-15434/22	<p>Registrisse kantud põhikirjamuudatuse vaidlustamine, kui puudub vastav juriidilise isiku organi otsus</p> <p>Riigikohus selgitas lahendis, et TsÜS § 38 lg 7 teine lause, mis välistab juriidilise isiku organi otsuse tühisusele tuginemise, kui otsuse alusel on tehtud kanne avalikku registrisse ja kande tegemisest on möödunud kaks aastat, kohaldub ka olukorras, kui registrikanne on tehtud, ilma et juriidilise isiku organ oleks üldse teinud kande aluseks oleva otsustuse. Vaatamata sellele, et eelnimetatud kaheaastase tähtaja möödumisel jääb põhikirjamuudatus kehtima põhikirja muutmise otsuse olemasolust või kehtivusest sõltumata, võib põhikirja kohaldamine siiski olla piiratud, st üldjuhul ei kohaldata sellist põhikirja sätet, mis on vastuolus seadusega.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
06.12.2023	2-22-1081/70	<p>Ebaõigete andmete ümberlükkamise nõude aegumine</p> <p>VÕS § 1047 lg 4 järgi ebaõigete andmete avaldamise korral võib kannatanu andmete avaldamise eest vastutavalt isikult nõuda andmete ümberlükkamist või paranduse avaldamist avaldaja kulul, sõltumata sellest, kas andmete avaldamine oli õigusvastane. Selle sätte alusel esitatud nõudele kohaldub TsÜS § 150 kohane aegumistähtaeg, s.o kolm aastat alates ajast, mil õigustatud isik sai kahjust ja kahju hüvitama kohustatud isikust teada või pidi teada saama, hiljemalt kümme aastat kahju põhjustanud teo tegemisest või sündmuse toimumisest. VÕS § 1047 lg 4 paikneb VÕS-i 53. peatükis, mis kannab pealkirja „Kahju õigusvastane tekitamine“, mistõttu on õigustatud kohaldada sellest sättest tulenevale nõudele TsÜS § 150 kohast aegumistähtaega ehk deliktliste nõuete kohta käivat aegumise erinormi. Kolm aastat ajast, mil õigustatud isik kahjust ja kahju hüvitama kohustatud isikust teada sai või teada saama pidi, ning hiljemalt kümme aastat kahju põhjustanud teo tegemisest või sündmuse toimumisest on piisavalt pikk aeg, mille jooksul isik saab astuda samme nõudmaks tema kohta avaldatud valeandmete ümberlükkamist või paranduse avaldamist.</p> <p>Riigikohus kordas selles lahendis ka varasemat seisukohta, et tuvastushagi ei saa esitada, kui sooritusnõuet ei ole põhjusel, et see on aegunud. Seega ei saa esitada nõuete ebaõigete andmete avaldamise tuvastamiseks, kui isik ei saa enam esitada andmete avaldamise ümberlükkamise või parandamise nõuet, kuna see nõue on aegunud.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
06.12.2023	2-20-5103/97	<p>Ühisvara jagamise tagasivõtmine pankrotimenetluses</p> <p>Pooled vaidlevad kassatsioonistmes selle üle, kas kinnisasjade ja korteriomandi ühisvarasse (ja hiljem pankrotivarasse) tagasisaamiseks on piisav üksnes võlgniku ja kostja I vahel sõlmitud ühisvara jagamise lepingu tagasivõtmine PankrS § 112 alusel. Seda olukorras, kus kinnisasjad ja korteriomand on võlgniku ja kostja I vahel sõlmitud ühisvara</p>

		<p>jagamise lepinguga jäetud kostjale I, kes on need seejärel omakorda mitterahalise sissemaksena üleandmise lepingu ja asjaõiguslepingute kohaselt andnud kostjale II.</p> <p>Riigikohus leidis, et ühisvara jagamise lepingu tagasivõitmine ei muuda automaatselt tühiseks või tagasivõidetavaks sellele järgnenud tehinguid. Tagasivõitmisel kujundatakse pooltevaheline õigussuhe ümber kohtulahendi jõustumise aja seisuga edasiulatuvalt. Järgnevate tehingute kehtivust tuleb eraldi hinnata. Olukorras, kus tagasivõidetava tehingu alusel saadu on jätkutehinguga üle läinud võlgnikuga tehingu teinud isiku üld- või erioigusjärglasele, saab tehingu tagasi võita PankrS §-s 116 sätestatud eeldustel.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
06.12.2023	2-22-15715/6	<p>Reaalservituudi lõppemise tingimused</p> <p>Riigikohtu tsiviilkolleegium pidas lahendis 2-22-15715/6 (suuremas osas viidates tagasi 29.11.2023 lahendis 2-22-15688 esitatud õiguslikele seisukohtadele) lubatavaks piiratud asjaõiguste (konkreetses asjas reaalservituudi) seadmist kas tingimuslikuna või tähtpäeva määrares. Äramuutev tingimus, mille saabumise korral piiratud asjaõigus lõpeb, puudutab asjaomase asjaõiguse kestvust (olemasolu), ja tuleb seetõttu kanda kinnistusraamatusse (AÕS § 64¹). Kuna tingimus, mille saabumisega kaasneb piiratud asjaõiguse lõppemine, kuulub õiguse põhisisu hulka, peab see nähtuma kandest enesest. Piisav ei ole üksnes kinnistusraamatu kande aluseks olevatele dokumentidele viitamine AÕS § 57¹ järgi. Siiski võib kõne alla tulla viitamine asjaomase võlaõigusliku lepingu (kausaalsuhte) punktidele, milles täpsustatakse tähtaja arvestamise aluseid, meetodikat vm tingimuse saabumise kindlakstegemise võlaõiguslikult kokkulepitud eeldusi. Reaalservituudi seadmise aluseks olnud võlaõigusliku lepingu ülesütlemist saab pidada objektiivselt ja selgelt määratletavaks tingimuseks ning seda on võimalik mh reaalservituudi lõppemise äramuutva tingimusena kanda kinnistusraamatusse. Kolleegium leidis ka seda, et AÕS § 172 lg 1 järgi saavad reaalservituudist tulenevad õigused kuuluda kinnisasja igakordsele omanikule, mitte aga nt teeniva kinnisasja nimeliselt kindlaksmääratud isikule.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
13.12.2023	2-18-12098/271	<p>Avalikult kasutatavale teele juurdepääsu talumise kohustuse eest tasu määramine</p> <p>Riigikohtu tsiviilkolleegium leidis, et kui kinnisasi koosneb erinevatest kõlvikutest ning kui määratav juurdepääsutee ületab neist vaid ühte ega mõjuta teiste kõlvikute väärtust, on võimalik juurdepääsutasu määrata ka lähtuvalt juurdepääsuteest puudutatud kõlviku väärtuse vähenemisest. See on sellisel juhul samastatav kinnisasja kui terviku väärtuse vähenemisega. Riigikohus leidis, et kui juurdepääsutasu määratakse perpetuuteedi põhimõtet rakendades, tuleb tasu määrata indekseeritavana (VÕS § 94 lg 1 järgne intressimäär võib iga poole aasta tagant muutuda), mitte mõista välja kindlaksmääratud rahasummana.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
20.12.2023	2-20-4997/57	<p>Sama lepingueseme kohta mitme lepingu sõlmimine</p> <p>Riigikohus lahendas vaidlust, kus üürileandja nõudis üürnikult üürivõlga, viivist, kahjuhüvitist (kasutuseeliseid) ning üüripinna valdust olukorras, kus üürnikul oli sõlmitud sama üüripinna kohta leping ka teise isikuga, kes teostab sama üüripinna suhtes kinnipidamisõigust üürieseme omaniku vastu. Riigikohus märkis, et olukord, kus üürnik on sõlminud samade ruumide kasutamiseks lepingu mitme üürileandjaga, ei tähenda seda, et üürnik ei tea, kes on õige üürileandja. Sellises olukorras ongi üürnikul sõlmitud mitu üürilepingut, mida tuleb ka täita. Iga kehtiva lepinguga tekivad pooltele kohustused, mille täitmist võib teiselt poolelt nõuda ja mille täitmata jätmisel on poolel õigus kasutada lepingut rikkunud poole vastu seaduses ja lepingus ette nähtud õiguskaitsevahendeid. Lepingupool ei saa keelduda oma lepingulise kohustuse täitmisest põhjusel, et ta on sama lepingueseme kohta sõlminud võlaõigusliku kokkuleppe veel kellegi teisega.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

20.12.2023	2-22-1652/84	<p>Tehingu tagasivõitmise korras kehtetuks tunnistamine ning võlausaldajate nimekirja kinnitamise osas tõendite esitamine</p> <p>Riigikohus selgitas, et nõuete kaitsmine ja tagasivõtmine täidavad pankrotimenetluses erinevaid eesmärgi. Tehingu tagasivõitmise korras kehtetuks tunnistamine toimub hagi esitamisega kohtule PankrS § 3 lg 2 ja § 118 lg 1 kohaselt. Tagasivõitmise hagi esitab kohtule haldur eelkõige isiku vastu, kellega võlgnik tegi tehingu või kellele ta tegi soorituse. Tagasivõitmise hagi ei saa esitada võlgniku pankrotimenetluses nõuete tunnustamiseks mõeldud menetluses, mis liigitub olemuselt hagita asjade alla. Tagasivõitmise nõuet ei saa lahendada võlausaldajate nimekirja kinnitamise raames, see eeldab eraldi hagi.</p> <p>Võlausaldajate nimekirja kinnitamise korral ei kohaldu hagita menetluses uurimispõhimõte. See kehtib ka võlausaldajate nimekirja kinnitava kohtumääruse peale määruskaebuse esitamisel.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
20.12.2023	2-19-6901/280	<p>Juurdepääsu talumise kohustuse eest tasu määramine</p> <p>Riigikohtu tsiviilkolleegium selgitas asjaõigusseaduse § 156 lg 1 kohaldamise senist praktikat juurdepääsu talumise kohustuse eest tasu määramisel (juurdepääsutasu kindlaksmääramise reeglid koormatava kinnisasja väärtuse vähenemist arvesse võttes jm).</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
28.12.2023	2-22-2008/72	<p>Tagatiskokkuleppe tõlgendamine</p> <p>Riigikohtu tsiviilkolleegium selgitas, et hüpoteegi seadmisel tuleb eristada hüpoteegi seadmise lepingut ja tagatiskokkulepet, mis seob hüpoteegi tagatava nõudega. Hüpoteegi seadmise leping on asjaõigusleping (AÕS § 64¹). Hüpoteegi seadmise lepingu ja kinnistamisavalduse alusel kinnistusraamatusse kantav hüpoteek annab AÕS § 325 lg 1 järgi hüpoteegipidajale õiguse rahuldada panditud kinnisasja arvel hüpoteegiga tagatud nõue. Seega ei tulene hüpoteegist kinnisasja omaniku isiklikku kohustust hüpoteegipidaja ees. Tagatiskokkulepe on kokkulepe pantija ja pandipidaja vahel selle kohta, milliseid nõudeid pandiga tagatakse, st sellega määratakse eeldused, mille olemasolul saab pandi realiseerida. Tagatiskokkulepe määrab, millise nõude täitmata jätmise eest vastutab kinnisasja omanik oma kinnisasjaga. Tagatiskokkulepe on olemuselt võlaõiguslik kokkulepe. Nii tagatiskokkulepet kui ka asjaõiguslepingut tuleb tõlgendada VÕS §-s 29 sätestatud tõlgendamispõhimõtetest lähtudes. Kuna hüpoteek kehtib tagatava nõudeta (AÕS § 325 lg 4), siis ei ole tagatiskokkulepe hüpoteegi kehtivuse eelduseks. Tagatiskokkuleppe kohta ei saa teha kannet kinnistusraamatusse. Seetõttu ei välista ega piira tagatiskokkuleppe tõlgendamist VÕS §-s 29 sätestatud tõlgendamise reeglitest lähtudes ka kinnistusraamatu avalikkuse põhimõte (AÕS § 55 lg 1) ega kinnistusraamatusse kantud andmete avaliku usaldatavuse põhimõte (AÕS § 56 lg 1).</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

HALDUSKOLLEEGIUMI LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
04.12.2023	3-21-552/28	<p>Kinnistuomanikke tuleb nende kinnistul kaitsealuse liigi elupaiga leiust teavitada</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium leidis 4. detsembri 2023. a otsuses, et õigusaktid võimaldavad metsateatise registreerimisest kanakulli elupaiga kaitse vajadusele viidates keelduda ka siis, kui tegu pole ala kaitse-eesmärgiga loodusdirektiivi (92/43/EMÜ) mõttes. Sellises menetluses tuleb metsateatise esitaja aga tõhusalt ära kuulata ning kaitsealuse liigi</p>

		<p>elupaiga leidmisest kinnistuomanikku ka eelnevalt teavitada. Seoses kohtumenetlusega selgitas Riigikohus, et kohus pole õiguse tõlgendamisel ja kohaldamisel, sh õigusliku tähendusega faktiliste asjaolude tuvastamisel, isegi kui tegu on loodusteaduslike asjaoludega, seotud ühegi teise isiku seisukohtadega.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
12.12.2023	3-22-2509/36	<p>Rahvusvahelise kaitse vaidluses tuleb kohtutel endil hinnata taotluse põhjendatust, arvestades muu hulgas kohtumenetluse kestel muutunud asjaolusid</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium selgitas, et kohtud peaksid PPA-le rahvusvahelise kaitse taotluse uueks läbivaatamiseks tagasisaatmise asemel ise andma hinnangu kohtuotsuse tegemise ajaks ilmnenud asjaoludele ja sellest lähtuvalt kas jätma rahvusvahelise kaitse andmisest keeldumise otsuse jõusse või pagulasstaatatuses veendumise korral kohustama PPA-d andma kaebajale rahvusvaheline kaitse. Kehtiv õigus ei välista olukorda, kus isikust, kes ei olnud pagulane, kui ta päritoluriigist lahkus, saab hiljem pagulane (pagulane <i>sur place</i>). See võib juhtuda nii päritoluriigis tema äraolekul muutunud asjaoludest tulenevalt kui ka tema enda või kolmandate isikute (sh pereliikmete) tegevuse tõttu. Viimasel juhul on oluline välistada varjupaigaõiguse kuritarvitamine tagakiusu teadliku provotseerimisega. Kui taotleja alustas poliitilise tegevusega alles eksilis või muutis selle oluliselt intensiivsemaks, peab ta ära näitama veenvad põhjendused, et tema motiivid olid siirad.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
13.12.2023	3-22-2094/13	<p>Kehtivas õiguses puudub volikogu liikmel kaebeõigus volikogu sisevaidlustest tulenevate vaidluste lahendamiseks halduskohtus</p> <p>Määruses nr 3-22-2094/13 selgitas Riigikohtu halduskolleegium volikogu sisevaidluste lahendamise seonduvat. Kolleegium jäi enda varasemate seisukohtade juurde, et kuigi omavalitsuse volikogude sisevaidluste lahendamine on halduskohtu pädevuses, puudub kehtivas õiguses regulatsioon, mis annaks volikogu liikmele nende vaidluste algatamiseks kaebeõiguse. Kolleegium selgitas, et volikogu liige võib pöörduda halduskohtusse üksnes siis, kui volikogu otsus rikub tema subjektiivseid õigusi, kuid mitte volikogu sisesuhtest tulenevate õiguste kaitseks. Ka volikogu esimehe ametikohta, sh talle umbusaldamise avaldamist reguleerivatest sätetest ei tulenenud kolleegiumi hinnangul volikogu liikmele kohtus kaitstavaid subjektiivseid õigusi. Kolleegium lisas, et seadusandja pädevuses on otsustada, kas kohaliku omavalitsuse volikogu ja selle liikme vahelisest sisesuhtest tekkinud vaidluste lahendamise süsteemne ja terviklik regulatsioon kehtestada.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
15.12.2023	3-23-546/23	<p>Maksumenetluses dokumentide kättetoimetatuks lugemine</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium lahendas määruses nr 3-23-546/23 vaidlust maksumenetluses vaideotsuse kättetoimetamise üle, millest sõltus kaebuse tähtaegsus. Kaebaja väitis, et postitootaja ei ole teinud tähtsaadetisena edastatud vaideotsuse üleandmise katset kaebaja registrijärgsel aadressil. Sellest järeldas kaebaja, et vaideotsust ei saa lugeda kättetoimetatuks tähtsaadetise teate panemisega kaebaja registrijärgsesse postkasti. Halduskolleegium ei nõustunud sellega, sest maksukorralduse seaduse § 53¹ lg 4 teise lause sõnastusest ei tulene, et teate postkasti jätmisele peab tingimata eelnema üleandmise katse, samuti pole võimalik seletuskirjast tuletada seadusandja tahet siduda teate jätmine eelneva üleandmise katsega. Halduskohus oli MTA esitatud tõendite pinnalt õigesti järeldanud, et teade oli kaebaja postkasti jäetud ning kaebus oli esitatud tähtaega ületades.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
19.12.2023	3-23-1915/18	<p>Üldkorralduse vaidlustamistähtaeg hakkab uuesti kulgema igal korral, kui isiku suhtes üldkorralduse asjakohast sätet kohaldatakse</p> <p>Riigikohus selgitas 19. detsembri 2023. a määruses, et üldkorralduse vaidlustamise tähtaja kulgema hakkamine sõltub sellest, millal avaldub selle mõju akti aadressaadi õigustele. Kui tegu on kindlaks määramata arvu juhtumeid käsitleva üldkorralduse sättega, mis akti aadressaadi õigusi selle teatavakstegemise ajal ei mõjuta, saab isik esitada vaide või kaebuse</p>

		<p>30 päeva jooksul pärast mõju ilmnemist. Seejuures hakkab vaidlustamistähtaeg uuesti kulgema igal korral, kui isiku suhtes üldkorralduse asjakohast sätet kohaldatakse. Selline erikord ei laiene siiski asja avalik-õigusliku seisundi muutmisele suunatud üldkorraldustele nagu ruumilised planeeringud ja loodusobjektide kaitse alla võtmine – nende piirava mõjuga tuleb arvestada nende teatavakstegemisest alates.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
19.12.2023	3-21-1266/42	<p>Riigikohtu halduskolleegium küsib eelotsust, et selgitada kevadsuviste raiete peatamise vajadust tulenevalt linnudirektiivist</p> <p>Küsimused puudutavad linnudirektiivi (2009/147/EÜ) üldise kaitstesüsteemi keeldude (artikkel 5) ja nendest erandite tegemise (artikkel 9) ulatust seoses lageraie ja harvendusraie peatamisega maist juulini väljaspool kaitstavaid alasid mitteharruldaste lindude kaitseks. Selgitamist vajab, milline peab olema lindude arvukus raietaval eraldistel, et tuleks möönda lindude tahtlikku kahjustamist raiega, kas sellist kahjustamist saab lubada erandina, kui raie peatamisega kaasneb metsale kui omandivormile tõsine kahju ning kui direktiivi keelab raied lindude pesitsus- ja poegade üleskasvatamise ajal, siis kas direktiivi regulatsioon on kooskõlas EL hartas sätestatud ettevõtlusvabaduse ja omandipõhiõigusega.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
21.12.2023	3-21-629/46	<p>Uurimispõhimõtte rakendamine töövõime hindamisel</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium selgitas uurimispõhimõtte rakendamist töövõime hindamisel. Kolleegium tõi välja, et selles asjas viitasid tervishoiuteenuse osutaja ekspertarsti põhjendused, millega oli nõustunud ka Eesti Töötukassa ekspertarst, sellele, et arstil oli kahtlus, kas kaebajal esineb tunnetuslike võimete languse tõttu tegutsemise või osalemise piiranguid, kuid tervise infosüsteemi andmed olid taotluse lahendamise ajal selle kahtluse kõrvaldamiseks ebapiisavad. Kolleegium leidis, et sellisel juhul tuleb küsida taotleja tegutsemisvõime täpsustamiseks täiendavaid terviseandmeid taotluses nimetatud arstidelt, mitte soovitada isikul esitada uus töövõime hindamise taotlus. Eesti Töötukassa ei saanud jätta juba olemasolevat kahtlust kõrvaldamata ning pidi kaebaja tegutsemis- ja osalemisvõimet põhjalikumalt uurima. Kolleegium rõhutas veel kord, et suur halduskoormus ei võta Eesti Töötukassalt kohustust järgida seadustest ja määrustest tulenevaid nõudeid, sh haldusmenetluse põhimõtteid, vältides mh ka kiirustamist ja pealiskaudsust.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>
22.12.2023	3-21-2428/25	<p>Humanitaarsetel kaalutlustel antava elamisloa taotlemine</p> <p>Riigikohtu halduskolleegium selgitas otsuses nr 3-21-2428/25, et VMS § 210³ tekst ei paku tuge PPA senisele tõlgendusele, et humanitaarsetel kaalutlustel antavat elamisluba ei saa isik ise taotleda. Küll ei pruugi VMS § 210³ leidmine olla välismaalase jaoks lihtne, sest see paikneb välismaalaste seaduse jaotises pealkirjaga „Tähtajaline elamisluba püsivalt Eestisse elama asumiseks“ ning elamisloa taotluse vormil paigutuks see taotletavate aluste loetelus, kus taotlejal tuleb märkida soovitud aluse ette ristike, aluse alla „püsivalt Eestisse elama asumiseks“. Kumbki ei osuta kaudseltki humanitaarkaalutlustele. Kuigi PPA ei selgitanud kaebajale otseselt VMS § 210³ alusel elamisloa taotlemise võimalikkust, jättis kolleegium jõusse halduskohtu otsuse, millega kaebus jäi rahuldamata, sest PPA oli hinnanud asjaolusid, millest tulenevalt kaebaja elamisluba soovis.</p> <p>Otsuse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit.</p>

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUMI

LAHENDID

Lahendi kuupäev	Kohtuasja number	KOKKUVÕTE
13.12.2023	5-23-36/4	<p>Individaalse põhiseadusliku kaebuse esitamise lubatavus</p> <p>Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium jättis läbi vaatamata individaalse põhiseaduslikkuse järelevalve kaebuse normi peale, mis ei võimaldanud kaebajal esitada eelnenud kriminaalkohtumenetluses kassatsioonkaebust isiklikult, vaid üksnes kaitsja vahendusel.</p> <p>Riigikohtu varasemale praktikale tuginedes leidis kolleegium, et individaalkaebus ei olnud lubatav, sest kaebaja ei näidanud, et kaebuses väidetud subjektiivse õiguse riive oli oluline. Ehkki põhiseadusest tuleneb isiku õigus kaevata tema kohta tehtud kohtu otsuse peale seadusega sätestatud korras edasi kõrgemalseisvale kohtule, on seadusandja pädev seda õigust mõistlikele põhjendustele tuginevalt piirama. Käesoleval juhul on piirangu põhjuseks seadusandja soov tagada süüdistatavale kassatsioonimenetluses kaitse põhjalike õigusteadmistega juristi poolt.</p> <p>Samuti oli kaebajal individaalkaebuse esitamise asemel võimalik kasutada muud õiguskaitsevahendit - vaidlustada normi põhiseaduspärasust kaitsja esitatud kassatsiooni kaudu.</p> <p>Otsusele esitasid eriarvamuse riigikohtunikud Villu Kõve ja Urmas Volens, kes nõustusid küll, et vaidlustatud norm ei ole põhiseadusega vastuolus, kuid leidsid, et kaebus oleks tulnud jätta rahuldamata, mitte läbi vaatamata.</p> <p>Määruse annotatsioonid koos märksõnadega on leitavad siit ja eriarvamus siit.</p>